

PHV131: Úvod do filosofie mysli

Dualistická koncepce

Odpovídá na čtyři otázky:

- 1) Co je to mysl?
- 2) Jaký má mysl vztah k tělu?
- 3) Jakým způsobem mysl ovlivňuje tělo a naopak?
- 4) Jakým způsobem poznat, že někdo má mysl?

Platón – Jako první vůbec otevřel otázku ohledně mysli, poté přišel Descartes – Karteziánský dualismus – na kterém všichni stavěli.

Dualismus

Postavený na „Mysl a tělo jsou dvě odlišné entity“

Osoba se identifikuje s myslí, je myslí/duší.

Dualismus byl dlouho formulován jako dualismus substancí Platónem a poté Descartem.

Platón

V dialogu Faidón zavádí Platón dualismus následovně:

- Duše (mysl) je nezávislá, samostatná existující přetrvávající entita, neredukovatelná na tělo.
- Tělo a duše jsou odlišné entity
- Duše ovšem oživuje tělo.
- Když z těla zmizí duše, tělo postupně zaniká.
 - a. Duše však je nedělitelná, uniformní a přetrvává.
 - b. Tělo zaniká/umírá, ubírá se do neexistence.
- Vlastnosti těchto entit jsou diametrálně odlišené.
 - a. Duše – mentální vlastnosti
 - b. Tělo – fyzické vlastnosti
 - i. Navzájem nepřeložitelné.

V dialogu Alkibiadés uvádí argument ve prospěch dualismu:

- **Argument:**
 - I. Uživatel věci a věc jsou dvě odlišné substance.
 - II. Osoba užívá své tělo.
 - III.

Osoba je něco jiného než tělo.
 - Co je na tomto argumentu dobře?
 - Jasně formulován
 - Validní
 - Pochopitelný
 - Co je na tomto argumentu špatně?

- První premisa předpokládá skryté premisy
- Druhá premisa – rozdíl mezi osobou a tělem?
- Snaha o reformulaci argumentu:
 - Výrazy referující k osobám a k tělům nejsou ekvivalentní
 - Druhá premisa by byla platná, pokud by rozdíly v těch dvou termínech znamenaly automaticky dvě různé věci (problém s večernicí a jitřenkou)
- Slabina argumentu – dva různé termíny musí označovat dvě různé věci

Nejvýznamnější úpravu Platónova dualistického pojetí učinila Karteziánská filosofie.

Descartes

Descartův přínos tkví v tom, že utvořil jakési pozadí, na kterém mohli všichni jeho následovníci stavět.

Descartovo dualistické pojetí:

- „Já“ je identický s myslí
- Mysl není hmota (je to *res cogitans* – věc myslící)
- Rozlehlost, velikost, tvar atd. jsou vlastnosti hmotné substance (*res extensa* – věc rozprostraněná)
- Mysl
 - Nemá vlastnosti věcí – je nedělitelná (pro následovníky bylo toto tvrzení vstupní branou pro nesmrtelnost (když se nemůže rozpadnout, nemůže přestat existovat)).
 - Má neoddělitelné vlastnosti, které kdyby neměla, tak není myslí.
 - Vlastnost „myšlení“
 - Myšlení pro Descarta znamená imaginace, sluchové vjemy, vidění...
 - Myšlením myslí všechny mentální stavy.
 - Myšlení je vědomé – doslova „všechny mentální stavy jsou vědomé“
- Tělesa
 - Žádná tělesa nemají mentální vlastnosti.
 - Jsou mechanicky popsatelná, až deterministicky.
 - Do toho Descartes zahrnuje i naše *tělo*, které je také jen mechanicky, strojově, deterministicky popsatelná a spočítatelná věc.
 - Tělo tedy může fungovat i bez mysli X Platón
 - Duše a tělo mohou existovat nezávisle na sobě, protože duše neoživuje („živý“ není spojeno s myslí)

Descartovo vysvětlení vztahu mezi myslí a tělem:

- Kauzální interakcionismus
 - Mysl ovlivňuje tělo, tělo ovlivňuje mysl
 - Čistá kauzalita – tělo a mysl jsou kauzálně provázané entity
 - Jak mysl ovlivňuje tělo?
 - Jednoduše - mysl ovlivňuje tělo

- Kauzalita se musí řetězit do mozku, protože když odřízneme ruku, tak kauzalita není porušena.
- Všechny interakce se zobrazí v šišince v takovém kódu, který je čitelný mentální substancí ovládající tělo (tedy i mozek)

Descartovy (dvě) metody poznání mysli v druhém, které formuluje v Rozpravě o metodě:

- Identifikace určitého jazykového chování
 - Člověk musí úspěšně používat přirozený jazyk (irelevantní, jak subjekt vypadá)
 - Není totiž možné mechanicky produkovat přirozené jazykové chování.
 - To, co hraje roli, je komplexní jazykové chování, autentické a kreativní (schopnost vymyslet vlastní autentickou větu)
- Komplexní chování jako takové
 - To stejné jako při jazykovém chování, akorát aplikované na pohybech těla
 - Tedy adaptabilní komplexní chování

Jak se podle Descarta dozvíme o mentálních stavech?

- Mentální stavy musí být vědomé, tedy jsou nám dostupné, naší vlastní reflexí sebe samého
- Nic pro nás není tak transparentní, jako naše vlastní mentální stavy.
- Naše vlastní nemohou být nikým ovlivněny (podle Descartových nejlepších znalostí jeho doby), nemůžeme se mýlit o našich mentálních stavech.
- Takto poznáme vlastní mysl.

Descartovy argumenty:

1) Argument z pochybnosti:

- I. Mohu zpochybnit existenci svého těla.
 - II. Nemohu zpochybnit existenci sebe samého (já).
-
- III. Jsem odlišný (mysl je odlišná) od svého těla.

Kritika argumentu z pochybnosti - argument Supermanem:

- I. Žena ví, že superman je Superman
 - II. Žena neví, že je Clark Kent Superman
-
- III. Clark Kent a Superman jsou dvě různé substance

Napadení kritiky – Dvojitý chápání jednoho člověka neznamena mnohost substancí.
Defekt je zde stejný jako u Platónova dialogu.

2) Jasná a rozlišená percepce

- I. Mám jasnou a rozlišenou ideu o sobě jako myslící věci.
- II. Má jasnou a rozlišenou ideu o svém těle jakožto věci.

III Mysl je odlišná od těla.

Kritika jasných a rozlišených percepčí:

- Jasně a rozlišené ideje nejsou dostatečné k uvažování o substanční podstatě věcí.
- Nelze překročit rozdělující potok mezi epistemologií a ontologií.
- Nelze udělat krok od mentálního obsahu ke světu.
- Rozlišenost a jasnost nám tady, při pochopení podstaty věcí, vůbec nepomáhá

3) Argument o dělitelnosti

- I Tělo je dělitelné
- II Mysl je nečlitelná

III Mysl se liší od těla

Kritika argumentu o dělitelnosti:

- Založeno na sémantickém omylu.
- Když něco popíšu jako stav, je to automaticky nedělitelná entita. (Např. stabilita dynamitu. Tento stav se již nedá dělit na kousek stability, půlku stability...)

Argumenty vůči dualismu

- 1) Buď připisujeme mysl, nebo nic (tedy buď mysl mám, nebo nemám)
 - a) To je ale příliš radikální (vývoj dítěte, nemoci, stárnutí...)
- 2) Mozek v podstatě nemá význam
 - a) Karteziánský dualismus:
 - i) Ovlivnění mozku (např. požití alkoholu) zhorší fungování s tělem, ale mysl je pořád čistá. Mentální schopnosti nejsou zhoršeny.
 - ii) Pivo ovlivní tělo, nikoli mysl. Mysl funguje nezávisle.
 - iii) Zranění mozku ovlivní tělo a možnost, jak se může mysl projevit.
 - b) Takový přechod však (mezi myslí a tělem) není vysvětlen – při tlumočení kauzality ze šišinky do myslí
 - c) Je to jen oddálení, zmenšení problému, ale neřešení.
- 3) Námitka z počítání duší
 - a) Když mysl není identifikována s fyzickou vlastností, proč nemůžeme říci, že je v mém těle více než jedna duše?
 - b) Neexistují možnosti, jak individuovat mysl. – Na přenos kódu ze šišinky se může dívat třeba 100 myslí. Výlučné postavení jedné myslí zde není garantováno.

Dualismus dnes

Karteziánský dualismus je mrtev (tedy substanční).

Dualismus vlastností (tedy entita má nějaké charakteristické vlastnosti, přičemž mentální vlastnosti nemohou existovat bez fyzikálních) se stále objevuje.